

UZASADNIENIE¹

Z rocznej oceny jakości powietrza za rok 2021, dokonanej w ramach państwowego monitoringu środowiska przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, wynika, że w 2021 roku, w strefie mazowieckiej, na stacji pomiarowej Biała w gminie Stara Biała, wystąpiło przekroczenie poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki w powietrzu. W związku z powyższym, zgodnie z art. 91 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, z późn. zm.) konieczne jest określenie programu ochrony powietrza.

Program ochrony powietrza określa sejmik województwa w drodze uchwały.

Podstawę do określenia programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny dwutlenku siarki w powietrzu (Programu) stanowią analizy i prognozy zawarte w opracowaniu pt.: „Dokumentacja stanowiąca podstawę do określenia programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej”, wykonanym przez Biuro Studiów i Pomiarów Proekologicznych „EKOMETRIA” Sp. z o.o. Gdańsk, dokumentującym przyczyny występowania przekroczeń, wskazującym rodzaj źródeł emisji mających wpływ na występowanie przekroczeń oraz zawierającym propozycję działań naprawczych i kierunków działań zmierzających do przywracania poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki w powietrzu.

Projekt Programu powstał z uwzględnieniem:

1. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, z późn. zm.),
2. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm.),
3. ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781, z późn. zm.),
4. rozporządzenia Ministra Środowiska z 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. poz. 1159),
5. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r. poz. 845 t.j.),
6. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. poz. 350),
7. rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (Dz.U. z 2016 r. poz. 283),
8. dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (CAFE),
9. decyzji wykonawczej Komisji z dnia 12 grudnia 2011 r. ustanawiającej zasady stosowania dyrektyw 2004/107/WE i 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do systemu wzajemnej wymiany informacji oraz sprawozdań dotyczących jakości powietrza,
10. publikacji: „Aktualizacja zasad sporządzania naprawczych programów ochrony powietrza w strefach”, która dostępna jest na stronie internetowej: Aktualizacja zasad sporządzania naprawczych programów ochrony powietrza w strefach - Szukaj w Google
11. publikacji: „Wskazówki metodyczne dotyczące modelowania matematycznego w systemie zarządzania jakością powietrza” - które dostępne są na stronie internetowej:

¹ Robocza wersja uzasadnienia aktualna na obecnym etapie procedury określania programu ochrony powietrza (przed skierowaniem do konsultacji społecznych i do opiniowania przez właściwe organy).

<https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/materialy-archiwalne/programy-ochrony-powietrza/wskazowki-metodyczne-dotyczace-modelowania-matematycznego-w-systemie-zarzadzania-jakoscia-powietrza/>

12. rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie wymagań technicznych dla dokumentów elektronicznych zawierających akty normatywne i inne akty prawne, dzienników urzędowych wydawanych w postaci elektronicznej oraz środków komunikacji elektronicznej i informatycznych nośników danych (Dz. U. z 2011 r. Nr 289, poz. 1699, z późn. zm.),
13. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2247, z późn. zm.) oraz wytycznych obowiązujących w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego w Warszawie,
14. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych),
15. rocznej oceny jakości powietrza za 2021 r. dokonanej przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, dostępnej na stronie internetowej: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2021 - GIOŚ (gios.gov.pl).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych Program zawiera:

1. część opisową programu ochrony powietrza, która obejmuje:
 - 1) informacje ogólne na temat lokalizacji i topografii strefy,
 - 2) informacje na temat przekroczeń poziomów dopuszczalnych dwutlenku siarki wraz z podaniem zakresu naruszeń,
 - 3) przewidywany poziom dwutlenku siarki w powietrzu w strefie objętej programem w prognozowanym roku jego zakończenia,
 - 4) scenariusze wielkości emisji dwutlenku siarki w powietrzu w prognozowanym roku zakończenia programu oraz oszacowanie wielkości tych emisji ze źródeł emisji substancji w powietrzu lub głównych grup tych źródeł, odpowiedzialnych za przekroczenia poziomów dopuszczalnych, po zrealizowaniu wszystkich działań,
2. informacje dotyczące planowanych do podjęcia odpowiednich działań, tak aby okresy, w których poziomy dopuszczalne nie są dotrzymane, były jak najkrótsze,
3. część wskazującą obowiązki i ograniczenia wynikające z realizacji programu ochrony powietrza, która określa:
 - 1) organy administracji właściwe w sprawach w szczególności:
 - a) przekazywania zarządowi województwa informacji o wydawanych decyzjach, których ustalenia zmierzają do osiągnięcia celów programu,
 - b) wydania aktów prawa miejscowego,
 - c) monitorowania realizacji programu lub poszczególnych działań naprawczych;
 - 2) podmioty korzystające ze środowiska oraz osoby fizyczne niebędące podmiotami korzystającym ze środowiska, wraz ze wskazaniem ich ograniczeń i obowiązków związanych z realizacją programu.
4. uzasadnienie zakresu określonych i ocenionych w programie ochrony powietrza zagadnień, które obejmuje:

- 1) uwarunkowania wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz obszarów ograniczonego użytkowania lub stref przemysłowych,
- 2) bilans substancji w powietrzu sporządzony dla podmiotów korzystających ze środowiska oraz osób fizycznych niebędących podmiotami korzystającymi ze środowiska, z uwzględnieniem emisji substancji w powietrzu spoza obszaru strefy objętej programem,
- 3) szacunkowe wyliczenie czasu potrzebnego do osiągnięcia celów zakładanych w programie,
- 4) działania naprawcze możliwe do zastosowania, które nie zostały wskazane do wdrożenia w programie, wraz z uzasadnieniem przyczyn ich niezastosowania,
- 5) analizę dokumentów, materiałów i publikacji wykorzystanych do opracowania programu, z uwzględnieniem: pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wykazów rodzajów i ilości substancji wprowadzanych do powietrza, sporządzanych w ramach systemu opłat za korzystanie ze środowiska, technik i technologii dotyczących ograniczania wprowadzania substancji do powietrza, rejestrów znajdujących się w Krajowym Rejestrze Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, polityk, strategii, planów i programów realizowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu lub gminy, raportów o oddziaływaniu przedsięwzięć na środowisko,
- 6) załączniki w formie graficznej uwzględniające: podział administracyjny strefy objętej programem, lokalizację instalacji, których eksploatacja powoduje wprowadzanie do powietrza dwutlenku siarki w strefie, której dotyczy program, i w jej bezpośrednim sąsiedztwie, oraz punktów pomiarowych, główne źródła emisji odpowiedzialne za przekroczenie poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki w powietrzu w strefach, ze względu na które program został opracowany.

Zgodnie z art. 91 ust. 3a ustawy Prawo ochrony środowiska dla stref, w których są przekroczone poziomy dopuszczalne substancji w powietrzu (co miało miejsce w 2021 r. w przypadku strefy mazowieckiej i dwutlenku siarki) integralną częścią programu ochrony powietrza jest plan działań krótkoterminowych (Plan), o którym mowa w art. 92 ww. ustawy. Aktualnie obowiązuje plan działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w której istnieje ryzyko przekroczenia poziomów dopuszczalnych i alarmowego dwutlenku siarki w powietrzu określony uchwałą nr 16/21 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 23 lutego 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 1660). Ponieważ, zgodnie z powyższym przepisem Plan stanie się integralną częścią Programu, uchwałą nr 16/20 uchyla się.

Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych, plan działań krótkoterminowych, będący integralną częścią przedmiotowego programu ochrony powietrza zawiera:

1. część opisową planu, która obejmuje:
 - 1) analizę stanu powietrza w strefie z uwzględnieniem w szczególności:
 - a) substancji, ze względu na przekroczenie poziomu którego wymagane było opracowanie planu (dwutlenku siarki),
 - b) identyfikacji ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego lub przekroczenie o ponad 200% poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki w powietrzu w roku 2021, oraz okresu pięciu lat poprzedzających rok 2021,
 - c) wielkości poziomów substancji w powietrzu w strefie, w tym warunków, w których powstaje ponadnormatywne stężenie dwutlenku siarki,
 - d) potencjalnych źródeł przekroczeń poziomów alarmowych i dopuszczalnych dwutlenku siarki w powietrzu w strefie,

- e) prawdopodobny wpływ realizowanego planu na poziom substancji w powietrzu, w tym na skrócenie czasu trwania przekroczenia oraz ograniczenie narażenia;
- 2) zakres i rodzaj działań krótkoterminowych oraz sposób postępowania w przypadku ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego i dopuszczalnego dwutlenku siarki w powietrzu, z uwzględnieniem w szczególności:
 - a) działań ze względu na przekroczenie poziomów alarmowych,
 - b) działań ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych,
 - c) planowanego do osiągnięcia efektu ekologicznego wynikającego z realizacji działań,
 - d) listy podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ograniczenia lub zaprzestania wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza, które eksploatują instalację objętą postępowaniem kompensacyjnym, o którym mowa w art. 227-229 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska,
 - e) sposobu organizacji, ograniczeń lub zakazu ruchu pojazdów i innych urządzeń napędzanych silnikami spalinowymi,
 - f) sposobu postępowania organów administracji, podmiotów korzystających ze środowiska oraz osób fizycznych niebędących podmiotem korzystającym ze środowiska, wraz ze wskazaniem ich ograniczeń i obowiązków związanych z realizacją planu w przypadku wystąpienia przekroczeń poziomów alarmowych, lub dopuszczalnych dwutlenku siarki w powietrzu,
 - g) sposobu i trybu powiadamiania przez wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego o zaistnieniu przekroczeń poziomów alarmowych lub dopuszczalnych dwutlenku siarki w powietrzu,
 - h) skutków realizacji planu, zagrożeń i barier w jego realizacji,
 - i) terminu podjęcia działań krótkoterminowych;
- 3) ogólną strategię udostępniania informacji zainteresowanym stronom.
- 2. Część wskazującą obowiązki i ograniczenia związane z realizacją planu, która obejmuje:
 - 1) organ administracji właściwy w sprawach:
 - a) przekazywania zarządowi województwa informacji o wydawanych decyzjach, których ustalenia zmierzają do osiągnięcia celów planu,
 - b) wydania aktów prawa miejscowego,
 - c) monitorowania realizacji planu lub poszczególnych działań;
 - 2) podmiot korzystający ze środowiska oraz osobę fizyczną niebędącą podmiotem korzystającym ze środowiska, wraz ze wskazaniem ich ograniczeń i obowiązków związanych z realizacją planu.
- 3. Uzasadnienie zakresu określonych i ocenionych zagadnień planu obejmuje zakres spraw, o których mowa w § 10 ww. rozporządzenia.

W „Dokumentacji stanowiącej podstawę do określenia programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej” wykonano diagnozę istniejącego stanu w zakresie jakości powietrza na terenie strefy mazowieckiej oraz strefy miasto Płock (położonej w niedalekiej odległości na południe od stacji pomiarowej w Białej). Analizy warunków występowania wysokich stężeń na stacjach pomiarowych w Białej i w Płocku, wyniki modelowania rozprzestrzeniania dwutlenku siarki w strefie mazowieckiej oraz bilanse emisji dwutlenku siarki wyraźnie wskazują, że głównym i przeważającym źródłem emisji dwutlenku siarki w strefie miasto Płock oraz w strefie mazowieckiej na północ od Płocka jest zakład Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A. Otrzymane od zakładu informacje i dane o emisjach, jak i o awariach występujących na jego terenie nie pozwalają jednoznacznie wskazać źródła uwolnień powodującego występowanie incydentalnych, jednogodzinnych bardzo wysokich stężeń dwutlenku siarki na stacjach pomiarowych w Białej i w Płocku. Przypuszcza się, że jest to nieopomiarowane, niewysokie źródło punktowe lub emisja nieorganizowana, bądź sytuacja

zatrzymania lub uruchamiania jakiejś części instalacji. Ponieważ nie można jednoznacznie wskazać źródła odpowiedzialnego na występowania przekroczeń i ryzyka przekroczeń poziomów normatywnych dwutlenku siarki, konieczne było zastosowanie przepisów art. 84 ust. 2 pkt 6 lit. c. ustawy Prawo ochrony środowiska, który stanowi, że w programie ustala się, w razie potrzeby, dodatkowe obowiązki podmiotów korzystających ze środowiska związane z ograniczaniem oddziaływania na środowisko, polegające m.in. na ograniczeniu czasu obowiązywania posiadanych przez dany podmiot pozwoleń, nie krócej jednak niż do 2 lat. W związku z powyższym ograniczono obowiązujące na czas nieokreślony pozwolenie zintegrowane dla instalacji Rafinerii, Petrochemii i Elektrociepłowni prowadzonych przez Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A. w Płocku, ul. Chemików 7 do końca obowiązywania Programu tj. do dnia 30 czerwca 2027 r.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie uznał, że projekt ww. programu nie jest dokumentem wymagającym przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w związku z tym ocena nie będzie prowadzona.

Zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska projekt uchwały przekazany zostanie do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast oraz starostom.

Zgodnie z art. 91 ust. 2b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska projekt uchwały przekazany zostanie do zaopiniowania również ministrowi właściwemu do spraw klimatu.

W postępowaniu, którego przedmiotem jest określenie programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny dwutlenku siarki w powietrzu – zgodnie z art. 91 ust. 9 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska zapewniony zostanie udział społeczeństwa.

Ponadto uchwała zostanie opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Nadzór nad niniejszym aktem prawnym sprawuje Wojewoda Mazowiecki.